

Donohoe proti Irsku, rozsudek ze dne 12. 12. 2013

Stěžovatel: Donohoe

Žalovaný stát: Irsko

Číslo stížnosti: 19165/08

Datum: 12.12.2013

Článek Úmluvy: čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: dokazování/důkaz/důkazní břemeno, národní bezpečnost, práva obhajoby, spravedlivý proces, trestní řízení

Český právní řád: čl. 36, čl. 37, čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod § 55 odst. 2, § 33 odst. 1, § 209 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

SKUTKOVÝ STAV

Řízení bylo zahájeno stížností (č. 19165/08) směřující proti Irsku, kterou dne 8. dubna 2008 podal irský občan pan Kenneth Donohoe na základě článku 34 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) (§ 1 - 5).

V noci 10. října 2002 si policejní detektiv Garda*), mimo výkon služby, povšiml podezřelé aktivity v blízkosti obytné zástavby nedaleko Dublinu zvané Corke Abbey a kontaktoval místní policejní stanici. Krátce po 11. hodině v noci zpozoroval pohyb tří vozidel (modrý Nissan Almera, tmavý Nissan Micra a žlutá dodávka) a koordinované jednání jejich osmi pasažérů. Na základě oznámení detektiva přijelo na místo neoznačené vozidlo Garda. Policisté přistoupili k dodávce, v níž zahlédli kladivo, dvě rukojeti krumpáče, baterku, osm plastových balení kabelů, černé kukly, vlněné rukavice, kotouče krycí pásky, kravaty připomínající ty, které nosí členové An Garda Síochána, žlutou fl uorescenční bundu s nápisem „Garda“, modré tričko s nápisem „Bezpečnost“, černé vlněné rukavice a plastové průmyslné rukavice, několik rádií na dálkové ovládání, volební plakáty ve prospěch muže jménem O'Snodaigh. Dva muži v dodávce oblečením připomínali členy An Garda Síochána. Policie později ve vozidle Nissan Almera objevila falešné tabulky s evidenčním číslem (zjistila, že se jedná o kradené vozidlo), baseballovou čepici Long Kesh, několik pout, igelitovou tašku s paralyzérem a kanystrem slzného plynu; dále modré signalizační světlo a maják, který měl podle vzhledu patřit k oficiálnímu policejnímu autu, kotouč černé lepicí pásky. Jako majitel auta byl identifikován M. N. (§ 6 - 10).

Pět z osmi mužů, kteří zůstali v dodávce do příchodu policie, bylo zadrženo a obžalováno z členství v nelegální organizaci. Policejní vyšetřovatelé zjistili, že majitelkou vozidla Nissan Micra je slečna K., partnerka stěžovatele. Dne 24. října 2002 proběhla v souladu se zákonem prohlídka stěžovatelova domu, kde policie objevila dokumenty s telefonním číslem řidiče dodávky (P. B.), na základě čehož

soud později konstatoval, že stěžovatel se s jedním ze zadržených minimálně znal. Dne 24. října 2002 byl stěžovatel zadržen a vyslýchán v souvislosti s členstvím v nelegální organizaci IRA (Irská republikánská armáda), později byl vzat do vazby na základě podezření z členství v IRA a společně se spoluobviněným N. B. vyslýchán ohledně událostí v Corke Abbey. Stěžovatel i jeho spoluobviněný odmítli na otázky policie odpovídat, před soudem později potvrdili, že měli přístup k právnímu zástupci. Výslech byl zaznamenán na video. Stěžovatel byl společně s N. B. stíhán v souvislosti s členstvím v IRA a dne 18. listopadu 2004 odsouzen Zvláštním trestním soudem na základě čtyř důkazních pramenů (svědecká výpověď vrchního superintendanta, důkazy o aktivitě obou obžalovaných v Corke Abbey, která se obvykle pojí s činností IRA, dokumentace nalezená v domě stěžovatele, která je obvykle ve vlastnictví aktivních členů IRA, neschopnost stěžovatele vysvětlit a zodpovědět jakékoliv otázky policejních vyšetřovatelů ohledně důkazů). Vrchní superintendant ve svědectví uvedl, že jeho přesvědčení, že stěžovatel byl členem IRA, se zakládalo na důvěrných informacích, které měl k dispozici v písemné i ústní podobě od policie a civilních zdrojů; tyto informace přitom nijak nesouvisely s událostmi v Corke Abbey a s materiály, které byly na místě nalezeny. Vrchní superintendant nicméně odmítl své zdroje uvést s odkazem na jejich ochranu a ochranu státní bezpečnosti. Stěžovatel namítal, že odmítnutím odhalit zdroje svědectví použitého proti jeho osobě dochází k porušení jeho práva na spravedlivý proces. Obžaloba, která dokumenty také neměla k dispozici, se odvolávala na zásadu ochrany informátora. Zvláštní trestní soud konstatoval, že byť je nemyslitelné, aby informace, která ohrožuje životy nebo státní bezpečnost, byla odhalena, přijetí důkazu bez přezkumu jeho původu by zase narušilo rovnováhu zbraní ve prospěch státního zástupce. Nařídil proto vrchnímu superintendantovi předložit důkazní materiály, z nichž plynulo členství obviněného v IRA. Trestnímu soudu se tak dostaly k dispozici rozsáhlé materiály zabývající se obdobím před rozhodným datem 10. října 2002. Soud materiály podrobil přezkumu a vyhodnotil informační zdroj vrchního superintendanta jako dostatečný a spolehlivý. Zvláštní trestní soud sice odmítl podrobit superintendanta křížovému výslechu, nicméně důkladně prozkoumal další důkazy proti obviněnému. U dalších důkazů dospěl k závěru, že mohou svědčit i o účasti na organizovaném zločinu, nikoliv na samotné podvratné činnosti a členství v nezákonné teroristické skupině, a nemusí přímo souviset se svědectvím superintendanta (druhý a třetí důkaz). Čtvrtá důkazní linie, vyšetřování obviněných a jejich neschopnost odpovědět na dotazy policie, však podle soudu společně s výpovědí superintendanta postačovala na uznání jejich viny. Za účelem úplnosti trestní soud doplnil, že není přesvědčen, že samotné události na Corke Abbey nebo dokumentace nalezená při domovních prohlídkách svědčí o členství v nezákonné organizaci; nicméně ve spojení se svědectvím vrchního superintendanta P. K. a se skutečností, že ani jeden z obviněných nedokázal odpovědět na otázky v průběhu vyšetřování členy Garda Siochána, i tyto důkazy podpořily závěr, že obvinění jsou členy IRA. Stěžovatel byl odsouzen k odnětí svobody v délce čtyř let (§ 11 - 28). Odvolací trestní soud rozhodnutím ze dne 28. listopadu 2006 po rozsáhlém přezkumu domácí judikatury a také judikatury Soudu dospěl k závěru, že odvolání stěžovatele, který namítal právní pochybení soudu při posuzování dokumentace podporující výpověď vrchního superintendanta P. K., není důvodné. Podle odvolacího trestního soudu soud prvního stupně zohlednil nevýhodné postavení obhajoby tím, že odmítl odsouzení bez dalších podporujících důkazů. Diskreční pravomoc soudu prozkoumat dokumenty předložené vrchním superintendantem tedy neporušila podle odvolacího trestního soudu stěžovatelovo právo na spravedlivý proces. Odvolací trestní soud konečně potvrdil, že byť události na Corke Abbey nebo dokumenty nalezené při domovních prohlídkách samy o sobě nemusí nasvědčovat členství v nezákonné organizaci, podpořily názor vrchního superintendanta P. K. a společně postačovaly k prokázání nade vší pochybnost, že žalobci byli v rozhodné době členy IRA (§ 29 - 33).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

56. Stěžovatel namítal, že neodhalením zdrojů vrchního superintendanta došlo k závažnému porušení jeho práva na obhajobu ve smyslu článku 6 Úmluvy, které mělo být vyváжено

přiměřenými zárukami. Stěžovatel dále namítal, že přezkum dokumentů trestním soudem nebyl dostačující a neposkytl mu žádné účinné záruky.

57. Článek 6 Úmluvy mj. stanoví: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne ... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“
58. K přijatelnosti
59. Soud konstatuje, že stížnost není zjevně nepřijatelná ve smyslu článku 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Dále konstatuje, že není nepřijatelná ani z jiného důvodu a prohlašuje ji proto za přijatelnou.
60. K odůvodněnosti
61. Hodnocení Soudu
62. a) Obecné zásady

Hlavním úkolem Soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 je hodnotit celkovou spravedlnost trestního řízení (viz Taxquet proti Belgii, č. 926/05, rozsudek velkého senátu ze dne 16. listopadu 2010, § 84). Záruky uvedené v článku 6 odst. 3 písm. d) představují zvláštní prvky práva na spravedlivý proces stanovené v odst. 1 tohoto ustanovení a musí být brány v potaz při jakémkoliv hodnocení spravedlnosti řízení. S ohledem na toto konstatování Soud přistoupí k celkovému hodnocení řízení s ohledem na práva obhajoby, ale také zájem veřejnosti a obětí na řádném potrestání zločinu (viz Gäfgen v. Germany, č. 22978/05, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, § 175), a tam, kde je to nezbytné, také k právům svědků (viz zejména Doorson proti Nizozemsku, č. 20524/92, rozsudek ze dne 26. března 1996, § 70)... Přípustnost důkazních prostředků je primárně otázkou vnitrostátního práva, je proto úkolem vnitrostátních soudů, aby hodnotily důkazy, které jsou jim předkládány (viz Ellis a Simms proti Spojenému království, č. 46099/06, rozhodnutí ze dne 10. dubna 2012, § 40). Úkolem Soudu není nahradit hodnocení vnitrostátních soudů svým vlastním; úkolem Soudu podle Úmluvy zjistit, zda řízení jako celek, včetně způsobu získávání a provádění důkazů, bylo spravedlivé (srov. Elsholz proti Německu, č. 25735/94, rozsudek velkého senátu ze dne 13. července 2000, § 66).

74. Zásady, které se vztahují k povinnosti odhalit důkaz obhajobě v trestním řízení, stanovil Soud ve věci Rowe a Davis proti Spojenému království, č. 28901/95, rozsudek velkého senátu ze dne 16. února 2000):

„60. Princip kontradiktornosti trestního řízení, včetně prvků, které se vztahují k procesní stránce, a rovnováha zbraní mezi obžalobou a obhajobou, je základním aspektem práva na spravedlivý proces. V trestních věcech právo na kontradiktorní řízení znamená, že jak obžaloba, tak obhajoba musí mít prostor seznámit se a vyjádřit se ke všem zaznamenaným závěrům a důkazům předloženým druhou stranou ... Článek 6 odst. 1 dále vyžaduje, ... aby orgány obžaloby odhalily obhajobě všechny důkazní materiály v jejich držení, ve prospěch nebo neprospěch obviněného ...

61. Nicméně, právo na odhalení všech relevantních důkazů není absolutním právem. V jakémkoliv trestním řízení se mohou objevit navzájem soupeřící zájmy, jako národní bezpečnost nebo potřeba ochrany svědků, jimž hrozí pomsta, nebo ochrana a utajení policejních metod vyšetřování zločinu, které se musí poměřovat s právy obviněného ... V některých případech může být nezbytné neposkytnout obhajobě určité důkazy s cílem ochránit základní práva jiného jednotlivce nebo chránit důležitý veřejný zájem. Článek 6 odst. 1 nicméně připouští pouze taková omezení práv obhajoby, která jsou absolutně nevyhnutelná ... Navíc, aby bylo zajištěno, že obviněný bude stíhán v spravedlivém procesu, jakékoliv těžkosti způsobené obhajobě omezením jejích práv musí být dostatečně vyváženy procesním postupem soudních orgánů ...
62. V případech, kdy důkaz nebyl obhajobě poskytnut na základě veřejného zájmu, není úkolem tohoto Soudu rozhodnout, zda bylo odhalení nezbytné nebo nikoliv, jelikož obecně platí, že hodnocení důkazů je úkolem náležitým vnitrostátním soudům... Úlohou Soudu je místo toho

hodnotit, zda rozhodovací postup aplikovaný v každém jednotlivém případě byl – do takové míry, do jaké je to jen možné – v souladu s požadavky kontradiktorního řízení a rovnosti zbraní a zavedl dostatečné záruky ochrany zájmů obviněného.“

63. V nedávné věci Kelly proti Irsku (č. 41130/06, rozhodnutí ze dne 14. prosince 2010), uplatnil stěžovatel námitku obdobnou právě rozhodovanému sporu. Soud připomněl výše uvedené zásady a shledal, že proti stěžovateli existovaly rozsáhlé dodatečné důkazy, a uzavřel, že připuštění sporného důkazu nezbavilo celé řízení spravedlivosti.
64. Velký senát později výše uvedený princip definoval s odkazem na případy týkající se neposkytnutí důkazů obhajobě v zájmu ochrany policejních zdrojů (Al- Khawaja a Tahery proti Spojenému království, č. 26766/05 a 22228/06, rozsudek velkého senátu ze dne 15. prosince 2011, § 34), následujícím způsobem:

„... Soud nechává na rozhodnutí vnitrostátních soudů, zda práva obhajoby mají ustoupit veřejnému zájmu, a omezuje se na přezkum, zda procedury uplatněné soudními orgány dostatečně vyvažují omezení obhajoby přiměřenými zárukami. Skutečnost, že některé důkazy nebyly odhaleny obhajobě, nemůže automaticky vést k porušení článku 6 odst. 1 (viz ... Rowe a Davis proti Spojenému království, cit. výše ...).“

Za takových okolností velký senát přezkoumal podle článku 6 přípustnost důkazů nedostupných svědků, které nebyly jediným ani rozhodujícím důkazem proti obviněnému. Soud naznal, že uvedené by automaticky nevedlo k porušení článku 6 odst. 1; nicméně se domníval, že je nutno aplikovat co možno „nejpečlivější soudní kontrolu“, která by měla být uplatněna při hodnocení dvou klíčových bodů: zda je nezbytné připustit svědeckou výpověď a zda neověřený důkaz byl jediným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení, a pokud tomu tak bylo, zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně procesních záruk, které zajistily, že celkový proces byl spravedlivým ve smyslu článku 6 Úmluvy.

77. Soud od tehdy ve své judikatuře hodnotil připuštění důkazu svědecké výpovědi od anonymního svědka, která mohla být rozhodující (Ellis a Simms proti Spojenému království, cit. výše), od anonymního svědka, která měla značnou váhu (Pesukic proti Švýcarsku, č. 25088/07, rozsudek ze dne 6. prosince 2012), a od nedostupného svědka, která nebyla jediným ani rozhodujícím důkazem (Štefančíč proti Slovinsku, č. 18027/05, rozsudek ze dne 25. října 2012). V každém ze zmíněných případů Soud hodnotil, zda záruky představovaly dostatečnou protiváhu vůči připuštění nepřezkoumaného svědectví.
78. b) Aplikace uvedených zásad na rozhodovanou věc
79. Soud připomíná, že rozhodovaná věc se netýká svědectví nedostupného nebo anonymního svědka. Na rozdíl od věci Al-Khawaja a Tahery (cit. výše), nezpřístupněný materiál sám o sobě netvořil součást obžaloby. Sporný důkaz byl představován svědectvím identifikovatelného a na řízení přítomného svědka (vrchního superintendanta P. K.). Jeho přesvědčení se sice zakládalo na zdrojích, jež nebyly stěžovateli zpřístupněné, nicméně tyto zdroje nepředstavovaly důkaz, o který by se opírala obžaloba. Soud je přesto názoru, že v zájmu předejití potenciální nespravedlnosti, které se vůči obhajobě mohly dopustit vnitrostátní soudy přiznáním výsady zdrojům vrchního superintendanta, musí své hodnocení stěžovatelových námitek opřít o zásady vyvozené ve věci Al-Khawaja a Tahery (cit. výše).
80. Otázky předložené Soudu mají tři roviny: (i) zda bylo nezbytné přiznat nárok na výsadu vrchnímu superintendantovi P. K. ve vztahu k jeho přesvědčení, (ii) pokud ano, zda svědecká výpověď vrchního superintendanta byla jediným nebo rozhodujícím základem pro odsouzení stěžovatele, a (iii) pokud ano, zda existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně přítomnosti silných procesních záruk, které měly zaručit spravedlnost celého řízení ve smyslu článku 6 Úmluvy.
81. Pokud se jedná o nezbytnost přiznat nárok na výsadu, kterého se dožadoval P. K., Soud

připomíná, že jak veřejnost, tak oběti mají silný zájem na zajištění potrestání organizovaného a podvratného zločinu. V potaz je nicméně nutno brát také zájem informátorů, kteří mají dostatek odvahy na to, aby poskytli informace policii; možnost informátorů poskytovat tyto informace anonymně je proto zásadním prvkem stíhání organizovaného a podvratného zločinu (Saidi proti Francii, č. 14647/89, rozsudek ze dne 20. září 1993, § 44; Doorson proti Nizozemsku, cit. výše; Dzelili proti Německu, č. 15065/05, rozhodnutí ze dne 29. září 2009; Ellis a Simms proti Spojenému království, cit. výše).

82. Stěžovatel nikdy nerozporoval tvrzení P. K., že odhalení jeho zdrojů ohrozí osoby a státní bezpečnost. Soud připomíná charakteristiku dotčené nezákonné organizace IRA, uvedenou vnitrostátními soudy: jednalo se o tajnou a násilnou organizaci, která vytrvale vyhledávala a trestala policejní informátory mučením a smrtí a která spoléhala na nevyhnutelný strach z poskytnutí svědectví, který tyto metody vyvolávaly (§ 46, 47, 49, 50 a 53 výše). Připuštění přesvědčení jako důkazu společně s nevyhnutelným udělením výsady zdrojům, na nichž se toto přesvědčení zakládalo (§ 58 a 54), představuje klíčový prostředek překonání důkazních obtíží při stíhání obdobné žaloby. Prokázání členství v takové organizaci vyžaduje důkazní prostředky z několika odlišných zdrojů za delší časové období. Soud dospěl k závěru, že odůvodnění udělení výsady - účinnou ochranou osob a státní bezpečnosti, jakož i účinným stíháním závažného a složitého zločinu - bylo přesvědčivé a podložené.
83. Pokud jde o to, zda bylo svědectví vrchního superintendanta jediným a rozhodujícím základem pro odsouzení stěžovatele, Soud uvádí, že Zvláštní trestní soud výslovně uvedl, že by stěžovatele pouze na základě tohoto důkazu neodsoudil. Trestní soud provedl slyšení více než 50 dalších svědků, prozkoumal další důležité materiální důkazy a identifi koval tři další důkazní prameny svědčící proti stěžovateli.
84. Druhý a třetí pramen důkazů se týkal spojení stěžovatele s hlavní skutkovou událostí - podezřelými aktivitami na Corke Abbey dne 10. října 2002. Zvláštní trestní soud uzavřel, že existují jasné důkazy, které pojí osoby obviněných s událostmi na Corke Abbey. Zejména neexistují pochybnosti o tom, že stěžovatel, i když nebyl přímým účastníkem, o aktivitách věděl a souhlasil s nimi. Stěžovatel byl spojen s událostmi třemi způsoby: automobil jeho partnerky Nissan Micra, který se našel v Corke Abbey, mu byl svěřen krátce před předmětnou událostí; ve vozidle se podle policie nacházelo pět pasažérů, a i když mezi nimi stěžovatel nebyl, o pohybu vozidla věděl; v dodávce se našla baterka jejíž obal a účtenka byla nalezena v automobilu Nissan Micra. Při domovní prohlídce stěžovatelova domu byl objeven třetí pramen důkazů - kus papíru s telefonním číslem na majitele Nissanu Almera a řidiče dodávky. Stěžovatel tyto důkazy nijak nezpochybnil. Zvláštní trestní soud navíc s pečlivostí konstatoval, že ani tyto dva prameny důkazů by samy o sobě nepostačovaly k prokázání obžaloby z členství v IRA, ale představovaly důkazy o podezřelé aktivitě s charakterem organizovaného zločinu, které podpořily výpověď P. K.
85. Čtvrtý pramen důkazů, který potvrzoval svědectví vrchního superintendanta a který trestní soud bral v potaz při odsouzení stěžovatele, představoval zákonný negativní úsudek, jenž plynul z odmítnutí stěžovatele odpovědět na otázky policie. Soud připomíná, že mlčení v případě odpovědí na otázky, které „jasně vyzývají k vysvětlení“, lze vzít v úvahu přesto, že negativní úsudek nemůže být „jediným a hlavním“ základem pro odsouzení (John Murray proti Spojenému království, č. 18731/91, rozsudek ze dne 8. února 1996; Condor proti Spojenému království, č. 35718/97, rozsudek ze dne 2. května 2000). Soud opět připomněl, že druhý oddíl zákona z roku 1998, který umožňuje učinit negativní úsudek, je omezen na obžaloby z členství v nezákonné organizaci. Zvláštní trestní soud nezpochybnil podstatu otázek policie, a naopak poukázal na to, že každá otázka měla jasný skutkový základ, který vyžadoval odpověď. Stěžovatel, který byl v daném čase právně zastoupen, byl upozorněn na možnost dovést negativní úsudek v případě, že bude mlčet a nezodpoví otázky důležité pro podstatu obžaloby. Soud dovedl negativní úsudek v souladu se zákonem a pokládal jej za podpůrný důkaz ke svědectví vrchního superintendanta.

86. Konečně, Zvláštní trestní soud pečlivě zdůraznil, že ani jeden ze čtyř pramenů důkazů sám o sobě nestačil k odsouzení stěžovatele. Ve svém hodnocení nicméně dospěl k závěru, že ve spojitosti s přesvědčením vrchního superintendanta P. K., propojení stěžovatele na aktivity v Corke Abbey, materiály nalezené v průběhu domovní prohlídky a konečně negativní úsudek podporovaly obžalobu z členství v IRA.
87. Odvolací trestní soud prozkoumal detailně důkazní analýzu provedenou Zvláštním trestním soudem. Podpořil jeho závěry a především shledal, že je zřejmé, že události a důkazy z Corke Abbey a propojení stěžovatele s těmito událostmi představovaly jednání ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b), i) zákona z roku 1972, a tedy i důkaz jeho členství v IRA. Negativní úsudek byl učiněn správně a platným způsobem. Důkazu, který spočíval v přesvědčení svědka, byla připsána odpovídající váha. Odvolací soud proto shledal, že přezkum hlavních materiálů a dokumentace Zvláštním trestním soudem byl jednoznačně v souladu s judikaturou Soudu, která vyžaduje, aby odepření odhalit jakoukoliv podobnou dokumentaci zůstalo neustále pod dohledem a kontrolou soudců. (...) Dále shledal, že ve světle výslovného vyjádření Zvláštního trestního soudu, že stěžovatele neodsoudil pouze na základě svědectví vrchního superintendanta (...), tato informace nemůže být pokládána za rozhodující. Odvolací soud potvrdil závěr Zvláštního trestního soudu, že čtyři prameny důkazů společně nade vší pochybnost prokázaly vinu stěžovatele.
88. S ohledem na výše uvedené je Soud názoru, že výpověď vrchního superintendanta P. K. nelze pokládat za jediný anebo rozhodující důkaz, na němž bylo založeno odsouzení stěžovatele. Soud nicméně shledal, že tento důkaz měl zjevně jistou váhu při stanovení stěžovatelovy viny. Proto měl za nezbytné pečlivě prozkoumat, zda existovaly dostatečné vyvažující faktory a záruky (viz *Pesukic proti Švýcarsku*, cit. výše, § 50) za účelem zajištění, že nevýhoda způsobená stěžovateli přiznáním nároku na výsadu P. K. neomezila jeho právo na obhajobu v rozsahu neslučitelném s požadavky článku 6 Úmluvy.
89. Soud konstatuje, že soud rozhodující v prvním stupni si byl vědom potřeby přistoupit ke svědectví vrchního superintendanta obezřetně a s ohledem na jeho požadavek výsady, a byl si vědom také potřeby vyvážit obtíže způsobené obhajobě v důsledku udělení této výsady. Přistoupil proto k přijetí několika opatření vztahujících se k právům obhajoby.

Prvně prozkoumal dokumenty, na nichž byly založeny zdroje P. K., s cílem posoudit přiměřenost a důvěryhodnost jeho přesvědčení. Byť Soud nepovažuje takový přezkum sám o sobě za dostačující k zaručení práv obhajoby (*Edwards a Lewis proti Spojenému království*, č. 39647/98 a 40461/98, rozsudek velkého senátu ze dne 27. října 2004, § 46), pokládá výkon soudní kontroly v otázce odhalení za důležitou záruku, která umožnila rozhodujícím soudcům sledovat spravedlnost řízení (... viz *McKeown proti Spojenému království*, č. 6684/05, rozsudek ze dne 11. ledna 2011).

Za druhé, soud rozhodující v prvním stupni (...) výslovně potvrdil, že v prozkoumaných materiálech nebylo nic, co by mohlo pomoci stěžovateli v obhajobě, a že pokud by tomu tak bylo, byl by jeho závěr odlišný. Soud prvního stupně byl tedy ostražitý při zkoumání, zda nezpřístupněné materiály byly relevantními pro obhajobu a věnoval dostatečnou pozornost požadavkům spravedlnosti při poměrování veřejného zájmu na utajení proti zájmům obžalovaného na jejich odhalení (viz, *mutatis mutandi*, *Jasper proti Spojenému království*, č. 27052/95, rozsudek ze dne 16. února 2000, § 57). Soud je přesvědčený, že pokud měl stěžovatel jakýkoliv důvod pochybovat o hodnocení soudců, mohl odvolací soud požádat o přezkum důkazního materiálu a ověření závěrů soudu rozhodujícího v prvním stupni. Nicméně tak neudělal.

Zatřetí, soud prvního stupně zvláště zdůraznil, že výslovně odmítl zohlednit ve své úvaze jakoukoliv informaci, kterou prozkoumal při hodnocení výpovědi vrchního superintendanta ve světle celkového řízení. Dále potvrdil, že stěžovatele by neodsoudil jen na základě svědectví P. K. a že vyžadoval, aby toto svědectví bylo podpořeno a potvrzeno dalšími důkazy.

Soud dále shledává (...), že soud rozhodující v prvním stupni informoval stěžovatele a jeho spoluobviněného o svých záměrech co do procesního postupu a umožnil jim provést podání inter partes, které také uskutečnili (viz, a contrario, Edwards a Lewis proti Spojenému království, cit. výše).

89. Kromě výše uvedených opatření přijatých soudem prvního stupně za účelem zajistit práva obhajoby je Soud přesvědčen, že zde existovaly i jiné silné vyvažující faktory, spočívající v zákonné úpravě důkazu spočívajícího v přesvědčení svědka.
90. Zajištění důkazu spočívajícího v přesvědčení svědka, jak již bylo zmíněno výše, vyžaduje náročný sběr zpravodajských informací a analytických zpráv. Odst. 3 (2) proto vyžaduje, aby tuto činnost prováděli vysoce postavení policejní důstojníci, obvykle se značnými zkušenostmi s organizací a analýzou obdobných informací (§ 51 a 53 výše). V rozhodované věci byl P. K. vedoucím zvláštní detektivní jednotky zabývající se státní bezpečností a monitoringem rozvracečských organizací a měl náležitou profesní zkušenost, na základě které Zvláštní trestní soud konstatoval, že je těžké představit si jinou osobu, která by v zemi mohla být lépe informována (§ 19 výše).
91. Výpověď vrchního superintendanta navíc nebyla připuštěna jako skutkové tvrzení, ale jako přesvědčení nebo názor znalce. Nebyla proto rozhodující a neměla ani zvláštní postavení; trestní soud ji hodnotil s ohledem na další dostupné důkazy (§ 43, 47 a 53 výše).
92. Soud dále poznamenává, že zatímco křížový výslech byl omezen rozhodnutím soudu prvního stupně, možnost křížového výslechu svědka ve vztahu k jeho výpovědi nebyla zcela odstraněna. Nadále existovaly další způsoby, jak podrobit výpověď vrchního superintendanta přezkumu, a obhajoba je mohla využít navzdory udělení výsady zdrojům, na nichž svědek založil své přesvědčení. Jak Nejvyšší soud zdůraznil ve věci DPP v. Kelly (§ 49 výše), omezení práva na křížový výslech je možné jen do míry nezbytné pro ochranu svého cíle (...). Vrchní superintendant proto mohl být podroben křížovému výslechu ohledně povahy svých zdrojů (dokumenty, civilisté, policie a množství); ohledně jeho analytického přístupu a postupu; ohledně toho, zda znal nebo osobně jednal s některým z informátorů; a ohledně své zkušenosti se shromažďováním podobných materiálů, jednání s informátory a jejich hodnocení. Jeho odpovědi by soudu rozhodujícímu v prvním stupni umožnily hodnotit jeho důvěryhodnost, jakož i důvěryhodnost jeho svědectví. Možnost ověřit svědka odlišuje tuto věc od věcí, kde je připuštěn důkaz nedostupného nebo anonymního svědka (§ 77 a 78 výše) a kde je křížový výslech ztížený nebo úplně nemožný. Neexistuje nicméně žádný důkaz o tom, že se stěžovatel o test přesvědčení vrchního superintendanta pokusil jakýmkoliv jiným způsobem než tím, že ho požádal o odhalení svých zdrojů (...) přičemž obviněný se může rozhodnout nevyužít křížový výslech vrchního superintendanta, nikoliv pro omezení plynoucí z udělení výsady, ale z jiných důvodů včetně snahy předejít nebezpečí posílení postavení a tvrzení obžaloby.
93. Za takových okolností a připomínaje, že úkolem Soudu je zjistit, zda řízení jako takové bylo spravedlivé, má Soud za to, že váha ostatních důkazů (...) musí být pokládána za dostatečnou k přijetí závěru, že přiznání výsady vůči zdrojům, na nichž vrchní superintendant zakládal své přesvědčení, nezpůsobilo nespravedlivost trestního řízení vedeného proti stěžovateli.
94. Z toho vyplývá, že ve věci nedošlo k žádnému porušení článku 6 Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost za přijatelnou;
2. Rozhoduje, že v případě nedošlo k porušení článku 6 Úmluvy.

Nesouhlasné stanovisko soudce Lemmense

Soudce Lemmens hlasoval pro závěr, že nedošlo k porušení článku 6 Úmluvy, nesouhlasil nicméně s odůvodněním přijatým většinou soudců, které se podle jeho názoru nevypořádalo s jádrem stěžovatelových námitek, ani s použitím zásad týkajících se vyjádření anonymních nebo nedostupných svědků na nezveřejněné materiály. Soudce Lemmens zdůraznil, že námitky stěžovatele se nevztahovaly k přípustnosti důkazu spočívajícího v přesvědčení ani k nezpřístupnění podkladového materiálu, ale k roli trestního soudu ve vztahu k důvěrnému materiálu, konkrétně k nespravedlnosti plynoucí ze skutečnosti, že soud materiál přezkoumal, utvořil si závěr o jeho důvěryhodnosti a na jeho základě stěžovatele odsoudil, přičemž mu odmítl jakoukoliv cestu napadení tohoto důkazu. Jinými slovy, trestní soud podle stěžovatele nepřezkoumával materiál pouze s cílem rozhodnout o jeho zpřístupnění, ale také s cílem určit jeho hodnověrnost, čímž podle stěžovatele vlastně rozhodoval o jeho vině nebo nevině. Lemmens poukázal na to, že většina se v odůvodnění rozsudku touto dvojí rolí trestního soudu nezabývala, ale věnovala se pouze otázce, zda bylo svědectví vrchního superintendanta jediným a rozhodujícím důkazem pro odsouzení stěžovatele a zda existovaly dostatečné vyvažující faktory a záruky. Soud nezohlednil skutečnost, že trestní soud prozkoumal materiál, na který odkazoval superintendant, a následně rozhodl o stěžovatelově vině, čímž neodpověděl na námitky vznesené stěžovatelem.

Lemmens dále konstatoval, že na projednávanou věc neměly být vztaženy závěry z věci Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému království (cit. výše, § 78 - 79), které se týkají nemožnosti křížového výslechu nedostupného svědka, nýbrž relevantní rozhodnutí ve věcech Rowe a Davis proti Spojenému království (cit. výše) a Edwards a Lewis proti Spojenému království (cit. výše), týkající se přípustnosti nezpřístupněného materiálu v trestním řízení a zacházení s takovým materiálem. Zásady dovozené v těchto věcech se používají na případy týkající se nezpřístupnění důkazů, postup Soudu v rozhodované věci je proto bezprecedentní. Na základě těchto dvou rozhodnutí se měl Soud podle Lemmense zabývat dvěma otázkami, a to (i) zda soud rozhodující v prvním stupni při přezkumu materiálů, na nichž se zakládalo přesvědčení vrchního superintendanta, posuzoval materiál, který měl pro stěžovatelovo řízení určující důležitost (Edwards a Lewis), (ii) a pokud ano, zda byl rozhodovací proces v souladu s požadavkem kontradiktorního řízení a zakomponoval adekvátní záruky ochrany zájmů obžalovaného (Rowe a Davis a Edwards a Lewis). Lemmens zdůraznil, že určující důležitost není to samé jako důležitost rozhodující; postačuje, aby nezpřístupněný materiál byl pro určení viny či nevinu stěžovatele relevantním, což materiál podporující přesvědčení superintendanta nepochybně byl. Většina soudců zdůraznila, že závěry superintendanta nebyly jediným a rozhodujícím základem pro odsouzení - Lemmens se s tímto závěrem ztotožnil, ale nepokládal jej za relevantní. Co se týče záruk, Lemmens upozornil na podání Irského výboru pro lidská práva, který výrazně kritizoval rozhodovací proceduru u Zvláštního trestního soudu. Přesto však dospěl k závěru, že řízení ve věci stěžovatele obsahovalo dostatek záruk, které jeho zájem chránily: zvláště pokud se jednalo o postup Zvláštního trestního soudu, který zhodnotil, zda nezveřejněný materiál poskytuje podklady pro obhajobu stěžovatele a odmítl vzít materiál v potaz při rozhodování o vině; a dále postup samotného stěžovatele, který před odvolacím soudem nepožadoval samostatný přezkum rozhodnutí prvního stupně ve vztahu k nezveřejněným materiálům. Z těchto důvodů Lemmens uzavřel, že stěžovatelovo právo na spravedlivý proces nebylo porušeno.

(zpracovala Mgr. et Mgr. Katarína Šipulová)

* Garda Siocháma jsou národní složky irské policie (poznámka překladatelky).